

GODIŠNJI
IZVEŠTAJ
FONDACIJE
JELENA
ŠANTIĆ ZA
2022. GODINU

U Fondaciji Jelena Šantić trudimo se da gradimo prostore za saradnju i podršku udruženim građanima i građankama. Kroz rad promoviramo dostignuća različitih inicijativa. Godina 2022. iako izazovna, omogućila nam je da podržimo, upoznamo i razvijamo nova partnerstva.

Irina Ljubic

UVOD

Nakon dve izazovne godine, nadali smo se da će ovih 12 meseci biti malo mirnije – manje vanredno stanje. Umesto toga, 2022. je postala još ekstremnija sa ratom u Ukrajini, energetskom i prehrambenom krizom, visokom inflacijom i ubrzanim klimatskim opadanjem. Morali smo da se pomirimo sa novom normalom stalnih kriza. Kada smo pomislili da je kriza uzrokovana COVID 19 virusom prošla, svet je zadesio novi rat i nova kriza, ovaj put u Ukrajini.

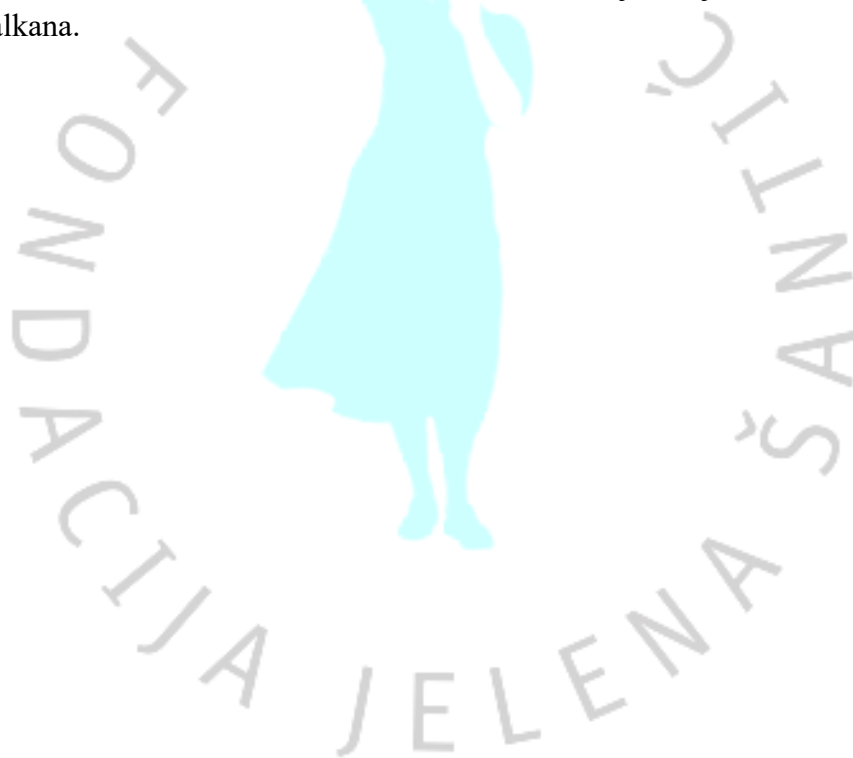
Tokom 2022 godine, u saradnji sa nizom partnerskih organizacija, pojedinaca, saradnika, volontera i naš rad je pružio opipljiv, merljiv uticaj: pružanjem finansijske, mentorske i tehničke podrške za realizaciju lokanih inicijativa udruženih građana i građanki, razvojem partnerstva sa organizacijama radi postizanja dugoročnih rešenja, organizacijom niza javnih događaja sa ciljem rasvetljavanja tema pomirenja i izgradnje mira, koristeći naš snažan društveni glas naglašavajući naše zalaganje za društvene promene.

U 2022 godini podržali smo ukupno 18 inicijativa formalnih i neformalnih organizacija civilnog društva u vrednosti od 83,864 EUR iz 12 lokalnih zajednica u Srbiji, dodatno radili na razvoju kapaciteta sa preko 40 aktivista iz 20 zajednica, nagradili nove sampiona Nagrade Jelena Šantić.

Naši naponi se i dalje nastavljaju kroz podršku ljudima i izgradnju njihove otpornosti u složenim, često promenljivim kontekstima. U svim regionima Srbije, saradivali smo sa lokalnim timovima i zajednicama radi pružanja finansijske podrške radi razvoja dugoročnih inicijativa koje će unaprediti život pojedinaca, mladih, žena, romske populacije. Svojim kreativnim rešenjima ove inicijative su prvi put u Vladičinom Hanu kreirale [Audio bukvar na romskom](#) sa ciljem integracije Roma u osnovnoobrazovanje, zagovarale za zaštitu kulturnog nasleđa (Vajfert Pivare) u Pančevu, zalaganjem za glasnjiji glas protiv femicida. U Markovcu smo pružili podršku mladim ženama koje su pokrenule seoski kulturni centar, pokretanjem niza biblioterapija za mlade i dodatno oživljavajući prostor za kreativnost i rad. Uz podršku donatora, uspeli smo da u Prokuplju oživimo seoske sredine, filmskim festivalom kroz niz različitih programa za podršku kreativnim rešenjima u zajednicama. Tema kulturne raznolikosti je dominirala našim programima, jer se zalažemo za ideju da kreativnost spaja zajednicu, komunicira na najbolji način sa građanima i pokazuje svo njeno bogatstvo. Tako je nastala i prva digitalizovana kolekcija privatne istorije u Brusu. Dodatno, omogućili smo da model održive mode zaživi, jer smo započeli sa podrškom ženama da kreiraju rešenja koja će im omogućiti da se lakše izvuku sa margine, a dodatno da migrantkinje dobiju priznanje za svoj kreativni rad. Povećanje moći, glasa i blagostanja marginalizovane žene, posebno mlade je preduslov za suočavanje sa nepravdom i diskriminacijom—i samim tim jeste ključni ishod kojim merimo uticaj i efikasnost našeg rada. U Srbiji i Bosni i Hercegovini smo novim istraživanjem [Neprekidno traganje a smislom: Žene i izgradnja mira u Bosni i Hercegovini i Srbiji](#) o uticaju, ostvarenju i radu mirovnih aktivistkinja nekad i danas, uvezli i prikazali prakse koje utiču na razvoj regionalne saradnje Zapadnog Balkana. U tom cilju, stavljamo feminističko sočivo na našu analizu i istraživanje politika i praksi, naše partnerske pristupe, naš društveni angažman—i kroz sve aspekte našeg raditi—da se uverimo da se bavimo osnovnim uzrocima degradacije društva, nejednakosti i nepravde. Podkastima, filmovima,

stripovima i izložbama *Umetnost antirata* u Beogradu i Sarajevu, trudile smo se da prikazemo međugeneracijska shvatanja teme antirata, posledica ratova i mirovnog narativa, a kroz poziciju i glas savremenih umetnica. I SVE TO je samo DEO rada FJS u 2022!

Sve ovo je izazovan posao koji menja život—i ništa od toga ne bi bilo moguće bez donatorske velikodušnosti i posvećenosti nama, kao i ljudima i zajednicama kojima služimo. U 2022. Godini naši donatori su bili: Balkanski fond za demokratiju, Fond Braće Rokfeler, Evropska Unija, GIZ, Američka agencija za međujudnu saradnju USAID i Ambasada Sjedinjenih američkih država. Hvala vam. Izuzetno smo zahvalni na vašem partnerstvu. Naša misija da omogućimo udruženim građanima i građankama da pokrenu svoje zajednice koje su postulat demokratskog društva u Srbiji i radom sa njima, uporno pokazujemo vibratantnost društva i zalaganje pojedinaca i kolektiva da Srbija krene u demokratske promene. U ovom složenom svetu koji se brzo kreće, koji je prepun prepreka — i zahvaljujući podršci donatora nastavljamo da uz kreativne procese, kreativna rešenja, a zajedno sa partnerima, podižemo svoj glas i koristimo našu snažnu osnovu da umnožimo svoj uticaj i rad u Srbiji i u region Zapadnog Balkana.

REZULTATI RADA U 2022.
KROZ PROGRAME KOJI SU POKRENULI ZAJEDNICE U SRBIJI I REGIONU
ZAPADNOG BALKANA

Tokom 2022. Godine, Fondacija Jelena Šantić sprovela je 8 projekata, pružila finansijsku podršku za 18 sjajnih inicijativa iz 12 lokalnih zajednica u vrednosti od 83,864EUR, pokrenula nove projekte i ostvarila saradnju sa organizacijama civilnog društva, medijima, akademskom zajednicom prateći Strateški plan 2022 / 2024. U nastavku pogledajte rezultate kroz strateške pravce Fondacije Jelena Šantić.

I POKRETAČI ZAJEDNICE – razvoj i unapređenje zajednica kroz podršku delovanja grupa udruženih grupa građana i građanki u Srbiji

U okviru prvog strateškog cilja, podržali smo ukupno 18 inicijativa organizacija civilnog društva u vrednosti od 83,864 EUR iz 12 lokalnih zajednica u Srbiji kroz tri programa donacija:

- i. Hrabri iskoraci u novim kulturnim praksama
 - ii. Razvojni grantovi – sistematična rešenja u zajednici
 - iii. Rural u rekonstrukciji – mladi u akciji
- i.** Kroz program **Hrabri iskoraci u novim kulturnim praksama**, tokom sedme godine realizacije programa podržali smo 7 organizacija koje su svoje inicijative usmerile na sledeće teme: [izrada audio-video nastavne knjige \(bukvar\) za romsku decu](#) – (Udruženje romskih intelektualaca, Vladičin Han), [zaštita javnih prostora](#) (Fondacija Neozoik i Udruženje Prostori, Pančevo), podsticanje dece iz seoskih škola na različite načine izražavanja i stvaralaštva kroz upoznavanje sa pozorišnom umetnošću (Udruženje Palčica, Požega), korišćenje kreativnosti u cilju animiranja, aktiviranja i osnaživanja korisnika psihijatrijskih usluga (Udruženje Prostor, Beograd), [borba protiv sajber nasilja mladih kroz kreativne procese](#) (Pozorište Patos, Smederevo) i podizanje svesti o mentalnom zdravlju kod mladih na selu kroz biblioterapiju i filmoterapiju (Seoski kulturni centar Markovac, Markovac). Organizacije su uključile više od 2,500 ljudi da učestvuju u njihovim projektima u svojim zajednicama, zasnovali nova partnerstva sa drugim organizacijama, dodatno, orgnaizacije su kroz niz treninga za finansijski menadžment i rad na društvenim mrežavam ojačane kako bi dalje zagovarale za potrebe svojih zajednica i rešavanja lokalnih izazova. Njihov uticaj je prepoznat od strane drugih donatora, organizacija Seoski kulturni centar Markovac je dobila Nagradu Jelena Šantić za svoj rad u ruralnoj zajednici sa mladima kroz bibliotepapiju, a druga orgnaizacija iz Pančeva Nagradu ICOM-a (International Committee of Museums) za doprinos zaštiti kulturnog nasledja Vojvodine.
- ii.** **Razvojni program – Sistematična rešenja u zajednici bio je poslednja etapa podrške civilnom drušvu projekta** koji smo realizovali zajedno sa Nacionalnom koalicijom za

decentralizaciju i Grupom 484 u 2022. godini, ušao je u završnu fazu implementacije. U okviru ove godine, samo je FJŠ podržao 7 inicijativa iz 7 zajednica iz Srbije u vrednosti od 61,234 EUR. Inicijative su okupile prek 5,000 ljudi u svojim aktivnostima kroz koje su promovisale evropske vrednosti, značaj socijalne inkluzije, kulturne raznolikosti održavanje npr. Marketa održive mode i važnosti lokalnog delovanja za razvoj društva. Kroz finansijsku i tehničku podršku ove inicijative su dobile pomoć za realizaciju aktivnosti koje su usmerene na: promociju kulturnog nasleđa i raznolikosti dizajna u održivoj modi (Žene na putu, Beograd), memorijalizaciju i promociju istorijskog nasleđa i privatne istorije; kao i prikupljanje i prezentaciju institucionalno nezbrinute građe kroz aktivno uključivanje lokalnog stanovništva (Alternativni centar puls, Brus), međugeneracijsko i celoživotno učenje (Žene na selu, Priboj), promocija, afirmacija i značaj alternativnih kulturnih centara za razvoj lokalne zajednice i za mlade (Fakiri sa juga, Kruševac), doprinos decentralizaciji kao i razvoj i značaj biblioterapije u zajednici za mlade (Seoski centar Markovac, Markovac), razvoj kreativnih veština mladih Roma i interkulturalnost (Film klub Prokuplje, Prokuplje) i integracija dece iz romske i neromske populacije kroz interkulturalni savremeni cirkus (Kreativni pogon, Novi Sad).

- iii. Tokom 2022. godine kroz novi program **Rural u rekonstrukciji – mladi u akciji** koji smo pokrenuli u 2022 godini, organizovali smo letnje kulturne manifestacije u 4 ruralne opštine Srbije u vrednosti od 8,000EUR, a u saradnji sa udruženjima: BEFEM, Film klubom Prokuplje, StartHub Kosjeric i Protok. 21 iz Smedereva. Tokom leta 2022, BEFEM je organizovao *Letnje susrete seoskih žena* na kojem su se okupile žene različitih generacija iz cele Srbije, Kroz programe je učestvovalo preko 3,000 ljudi. Krajem 2022. godine otvoren je konkurs za neformalne i formalne grupe mladih *Rural u rekonstrukciji – mladi u akciji* u 4 regiona Srbije (Zapadna Bačka, Šumadija/Kolubara, Jugoistočna Srbija I Istočna Srbija) koji će u 2023 podržati do 10 inicijativa u vrednosti od 20,000 EUR. Dodatno, izradili smo film o aktivnostima Film klub Prokuplje u saradnji sa BEFEM kolektivom koji je promovio sad ove značajne orgnaizacije za mlade u ruralnim opštinama Prokuplja.

Nagrada Jelena Šantić Za Hrabri Iskorak

Fondacija Jelena Šantić organizovala je 19. aprila 2022. godine osmu po redu, dvogodišnju **Nagradu „Jelena Šantić“** u Centru za kulturnu dekontaminaciju. Nacionalna nagrada se sastoji od tri kategorije:

1. *Organizacija civilnog društva* (Art aparat, Beograd) – uspešno radi na socijalnoj inkluziji romske dece i omladine i upoznavanju zajednice sa romskom kulturom, na veoma originalan način kroz mešoviti hor Roma i neromske dece i omladine i odraslih građana, kao i kroz muzičku produkciju.
2. *Pojedinac/pojedinka (gđa Hristina Cvetinčanin)* - Feministički koncept *Feminizam iz teretane* Hristine Cvetinčanin svakodnevno nam pokazuje trud, kvalitet i istrajnost koju ulaže u normalizaciju fizičke aktivnosti žena, vežbe za jačanje našeg tela sa akcentom na funkcionalnost i zdravlje.

3. *Poseban doprinos razvoju zajednice kroz angažovanu umetnost* (Seoski kulturni centar Markovac, Markovac i Neformalna grupa Speak Up, Niš) - Kulturoterapija Seoski kulturni centar Markovac je udruženje građana okupljenih oko ideje pokretanja kulturnih aktivnosti za decu i odrasle sa sela i okoline i na taj način doprineti decentralizaciji kulture, socijalnoj koheziji i aktiviranju stanovništva. Inicijativa *Paint the Courage* neformalne grupe Speak Up iz Niša dovela je u pitanje jedno od najvažnijih pitanja u svakoj zajednici – bezbednost žena i devojčica. Nekada mračna i sumorna, slabo osvetljena ulica, sada je osvežena muralom "Hrabrost" koji su na jednoj od fasada oslikala tri ulična umetnika.

Kao dopunu promocije Nagrade, koja je proslavila 15 godina postojanja, izradili smo [film o Nagradi Jelena Šantić](#), koji je prezentovao dostignuća nagrađenih organizacija civilnog društva i pojedinaca i pojedinki koji su dobili nagradu za svoj rad u zajednicama, umetnički i kulturni angažman. U filmu su govorile: Iva Čukić, predsednica UO Fondacije Jelena Šantić i članica žirija, Marijana Cvetković, nagrađena Stanica Beograd, Goranka Matić fotografkinja i Irina Ljubić iz FJŠ.

Šantićka, Nove Aktivistkinje – I Naš Glas Je Jak!

U saradnji sa 5 timova srednjoškolaca, u najvećem broju srednjoškolki, iz 5 gradova Srbije (Velika Plana, Prijepolje, Užice, Sjenica i Požega) pokrenuli smo inicijativu *Ilustrovana participativna demokratija* za kreiranje kreativnih alata sa ciljem zagovaranja na lokalnom nivou. Zajedno sa kreativnim timom Fondacije Jelena Šantić (Jelena Jaćimović Jaćim i Ivana Leko) sproveli smo 20 radionica koje su obuhvatile oslikavanje ideje, kojom će srednjoškolci ispred svoje lokalne samouprave i zagovarati za lokalne probleme da budu rešeni. Opremili smo ih alatima i znanjima, a u 2023 očekujemo njihovu realizaciju. Prethodno, kreativni tim će izraditi knjigu *Stip za vas – čujte naš glas!*

Bee Friendly Inicijativa

Ove godine smo se ohrabрили da učestvujemo u projektu koji prvi put na jedinstven način uvezuje teme životne sredine i kulture. Projekat javnog zastupanja za rešenja zasnovana na prirodi i dokazima za ljude i prirodu u Srbiji "**Budi prijatelj prirodi**" ("*Bee friendly to nature*") sprovodi se u saradnji sa organizacijom ORCA sa ciljem razvoja preporuka za politike zaštite polinatora u Srbiji zasnovanih na dokazima, kroz: istraživanje, umrežavanje zainteresovanih strana, jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva i stvaranje kulture podrške i razumevanja za aktivnosti implementacije zaštite prirode u Srbiji.

Priručnik Za Kreativni Aktivizam

Kreativni procesi u okviru realizacije aktivističkih ideja predstavljaju jedan od načina kojima inicijative razvijaju bolju komunikaciju s građanima i motivišu ih za svoje programe i projekte. U Fondaciji „Jelena Šantić“ podržavamo takve načine rada i ohrabrujemo ih kroz različite programe, edukacije i mentorstva. Do sada je naša fondacija podržala preko 120 takvih inicijativa u preko 60 lokalnih zajednica i nastavljamo dalje da širimo pozitivan narativ o

uticaju kreativnih i transformativnih ideja na razvoj društva u Srbiji. Prepoznajući potrebu i raznovrsne izazove s kojima se neminovno suočavaju sve inicijative, pogotovo one u začetku, [Priručnik za kreativni aktivizam](#) ima za cilj da vam predstavi različite koncepte rada i uputi vas u inspirativne primere inicijativa, ali i u to kako da tokom svog društvenog angažovanja brinete i o sebi (*well-being*). Autorski tim Isidora Petrović, Nina Mihaljinac, Mirjana Aković i Vladimir Radojičić.

II POVEZANI PROSTORI ZAPADNOG BALKANA – afirmacija tolerancije, mira i stabilnosti na prostoru zapadnog balkana kroz uspostavljanje regionalne saradnje i promociju autentičnih inicijativa udruženih građana i građanki

U okviru strateškog cilja koji se odnosi na regionalnu saradnju, afirmisali smo toleranciju, mir i stabilnost na Zapadnom Balkanu beleženjem i promovisanjem istorije mirovnog aktivizma iz feminističke perspektive. Nastavili smo započeti rad na promociji dostignuća i značajnog rada mirovnih aktivistinja u okviru različitih tema pomirenja i regionalne saradnje.

Godina 2022. protekla u znaku izrade i promocije regionalnog istraživanja *Neprekidno traganje za smislom. Žene i izgradnja mira u Bosni i Hercegovini i Republici Srbiji*. **Istraživanje** su sprovele dr Zlatiborka Popov Momčinović, profesorka političkih nauka na Univerzitetu Istočno Sarajevo i dr Adriana Zaharijević, viša naučna saradnica Instituta za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu, u periodu od februara do avgusta 2021. Cilj istraživanja je bio da se utvrdi doživljaj rata i izgradnje mira aktivistkinja različitih generacija iz Bosne i Hercegovine i Srbije. Tražio se odgovor na pitanja koliko i na koji način su aktivistkinje doprinele izgradnji mira i da li je taj proces društveno uvažen i politički vidljiv, da li postoji ženska perspektiva izgradnji mira i koje su njene karakteristike, kao i kolika je kompatibilnost aktivističkog i institucionalnog pristupa izgradnji mira i normalizovanju odnosa između dve zemlje. Uključena je i analiza „pandemijskog mira“ kao krizne situacije (poput rata) koja vraća žene u patrijahalnu ulogu i povećava njihovu ranjivost, ali takođe mobilise ženski aktivizam. **Prvi put je omogućen uvid u aktivističke prakse nastale posle sukoba u Bosni i Hercegovini, kao i u Srbiji posle 2000.** Ženski mirovni aktivizam karakteriše se kao dosledan, otvoren i osetljiv pristup, direktnije povezan sa lokalnim zajednicama nasuprot predominantnom narativu o projektnoj orijentaciji aktivističkog delovanja. **Publikacija**

istovremeno predstavlja značajan doprinos fondusu znanja iz interdisciplinarnog područja i koristan materijal za kreiranje mirovnih politika.

Umetnice Jelena Jaćimović – Jaćim iz Srbije i Tanja Ćurić iz Bosne i Hercegovine su izjave sagovornica u istraživanju predstavile i ilustrovale **u stripu** *Žene i izgradnja mira u Bosni i Hercegovini i Republici Srbiji*. Ova forma je urađena kako bi se iskustvo mirovnih aktivistkinja lakše prenelo na mlade i inspirisalo ih da se pridruže mirovnom aktivizmu.

*Ništa se sad trenutno stanje ne razlikuje od stanja devedesetih godina, samo se ne puca, ali se puca na drugačiji način, znači mi imamo stalno vremeplov [...]. I mislim da je spajanje generacija sa bogatim životnim iskustvom i ovih mladih generacija jako važno za mirovni aktivizam, zato što nama mogu te generacije koje su to prošle prenijeti svoja iskustva kako opstati kad te režim opstruira, bojkotuje, ne odgovara, ne poštuje tvoja prava, a s druge strane mi iz mlade generacije možemo objasniti generacijama koje su sa bogatim iskustvom kakva je danas situacija. Sagovornica iz BiH, *Neprekidno traganje za smislom. Žene i izgradnja mira u Bosni i Hercegovini i Republici Srbiji*, str.69.*

Urađena su i **četiri podkasta i jedan kratak film** sa ciljem promovisanja produkata projekta i poruka koji oni šalju. Prvi podkast (06.09.2021.) je najavio *16. PitchWise festival ženske umjetnosti i aktivizma* koji Fondacija Cure organizuje u Sarajevu (165 pregleda). Tri podkasta urađena su u saradnji sa ženskom organizacijom BeFem pod nazivom *BeFem Talks* sa učesnicama projekta – Amrom Latifić (29.12.2021.) urednicom monografije o Jeleni Šantić (720 pregleda), Adrianom Zaharijević (14.02.2022.) istraživačicom i autorkom publikacije *Neprekidno traganje za smislom* (186 pregleda) i Jelenom Jaćimović-Jachim (24.03.2022.) autorkom stripa (32 pregleda). Ukupno poslednja tri podkasta videlo je 1193 osoba (1317 pregleda) na instagramu i 2186 osoba na fejsbuku.

Kratak film *Feminizam: snaga promene* prikazuje rad tri aktivistkinje – Jelene Memet iz Alternativnog centra za devojke, Sofije Todorović iz Inicijative mladih za ljudska prava i Natalije Simović iz političke stranke Ne davimo Beograd. One su bile intervjuisane i tokom procesa izrade studije *Neprekidno traganje za smislom. Žene i izgradnja mira u Bosni i Hercegovini i Republici Srbiji*. Film je snimila feministička organizacija BeFem. Postavljen je na youtube kanalu 14.04.2022. i promovisan preko društvenih mreža FJŠ i Fondacije CURE. U ovako kratkom periodu imao je 120 pregleda. Sve aktivistkinje su ukazale na važnost povezivanja i ukazale na različite načine daljeg rada i osnaživanja aktivistkinja – kroz obrazovanje o onom čega nema u zvaničnom obrazovnom sistemu, „feminističku bot armiju“ na internetu, kulturu sećanja, slušanje i podsticanje žena da javno govore.

Jedan od produkata projekta jeste i **izložba Umetnost anti-rata** koja je u širem obimu (14 radova) predstavljena u Historijskom muzeju BiH u Sarajevu, za vreme *PitchWise* festivala, u periodu od 09.09. do 27.09.2021. godine i u užem obimu u Beogradu (7 radova) za vreme konferencije *Van zone komfora*, 19. i 20.04.2022. „Ideja izložbe „Umetnost anti-rata“ jeste da

se javnosti prikaže položaj i uloga žena u društvenim procesima koji su se dešavali na prostorima Balkana od 1990-ih do danas, s akcentom na njihovu ulogu u antiratnoj propagandi, u kritici patrijarhata i nacionalizma i njihovim posledicama u društvu.“ Ana Simona Zelenović, kustoskinja izložbe¹. Prikazani su radovi savremenih afirmisanih umetnica različitih generacija iz Bosne i Hercegovine i Srbije. Umetnice koje su učestvovala su: Alma Gačanin, Darija S. Radaković, Ivana Ivković, Ivana Smiljanić/Tomislav Pavelić, Lala Raščić, Lana Čmajčanin, Marina Marković, Milica Rakić, Sanja Latinović, Sanja Iveković, Šejla Kamerić, Milica Tomić, Tanja Ostojić i Alma Suljević. Urađeni su i katalozi koji su obuhvatili biografije umetnica kao i tumačenja njihovih radova, uvodni tekst kustoskinje i informacije o FJŠ i Fondaciji Cure. Štampani su u 500 primeraka u Sarajevu i 200 u Beogradu. Podeljeni su učesnicama izložbe, kao i publici koja je posetila muzej tokom trajanja izložbe u Sarajevu i konferenciju *Van zone komfora* u Beogradu. Katalozi su digitalizovani i postavljeni na sajtove, a informacije o izložbi su podeljene preko društvenih mreža organizacija. Koliko je izložba bila posećena u Sarajevu, pokazuje i odluka muzeja da je produži zbog velikog interesovanja. Kustoskinja izložbe Ana Simona je za izložbu dobila nagradu udruženja BeFem za aktivizam u ženskom stvaralaštvu.

Jedan od najznacajnijih događaja za rad Fondacije Jelena Santic bila je **konferencija *Van zone komfora*** (19-20.04.2022.) Konferencija je održana u Centru za kulturnu dekontaminaciju (CZKD), paralelno sa izložbom i dodelom nagrade Jelena Šantić. Sagledavao se doprinos žena u procesu pomirenja, debatovalo se o ženskom aktivizmu iz različitih perspektiva i iskustava, i uputila se poruka o važnosti prisustva žena u javnom prostoru kao doprinosu normalizaciji odnosa u tradicionalno fragilnom regionu Zapadnog Balkana. Bilo je pet panela: *Žene koje ruše granice, Temelji aktivizma na Zapadnom Balkanu, Društvene mreže za žene, Umetnost saradnje, Aktivizmom do solidarnosti*. U panelima je učestvovalo 16 aktivistkinja iz BiH, Crne Gore i Srbije. Publiku je činilo 110 predstavnica/ka civilnog društva, kulture i umetnosti, akademske zajednice, medija i politike. Konferencija je bila ispraćena sa 44 medijske objave – na 1 TV stanici (N1 „Dan uživo“), 4 radio stanice (Radio Slobodna Evropa, Radio Beograd 202, Radio 014 Valjevo, Novi Radio Sombor), u 34 dnevnih online medija i 5 u društvenim medijima. Što znači da su poruke sa konferencije stigle do šireg kruga građana i građanki. Postove konferencija na instagramu je pogledalo 2974 osoba (3529 puta) i 9655 na fejsbuku.

Tokom prethodne godine kreirali smo i publikaciju o Jeleni Šantić, čuvenoj balerini i mirovnoj aktivistkinji, [Život bez kompromisa za umetnost i mir. Jelena Šantić: eseji, zapisi, komentari](#), čiji je doprinos kako teorijskom okviru baletske umetnosti, tako i ženskom aktivizmu beleženjem dela njegove historije i motivisanjem novih generacija da se uključe. Monografiju je uredila prof. dr Amra Latifić, uz pomoć prof.emer. Irine Subotić i Irine Ljubić. Jelena Jaćimović je uradila dizajn i ilustraciju. Veliki broj aktivistkinja i aktivista je dao prilog

¹ https://fjs.org.rs/wp-content/uploads/2022/03/Umetnost_anti_rata_katalog.pdf

ovoj monografiji, a recenzenti/kinje su ugledni profesori/ke – prof.dr Marijana Prpa Fink, prof.dr Gordana Nikolić i prof.dr Ratko Božović.

Ja kad sam sastavljala tu monografiju metodološki, meni su uvek bili na pameti, sada je to možda profesionalna deformacija, ali su mi bili na pameti pre svega moji studenti, momci i devojke koji su rođeni od 2000. pa kasnije... Jer stvarno mislim da ona (Jelena) može da utiče svojom etičnošću, borbom za pravdu, svojom empatijom, svojom požrtvovanošću za umetnost, za društvo, za kulturu, apsolutno može da utiče na nove generacije i to je razlog zašto sam ja odmah, bez razmišljanja prihvatila da radim ovu knjigu. I mislim da je ovo vrlo važna knjiga i zbog Jelene i zbog novih generacija koje dolaze. Nadam se da će svojom plemenitom vizijom ona uticati ne samo na baletske umetnice, već kao što sam rekla na najširi krug čitalaca. Prof dr Amra Latifić, urednica monografije Život bez kompromisa za umetnost i mir. Jelena Šantić: eseji, zapisi, komentari²

Publikacija je u 2022. godini imala poslednju **petu promociju** tokom Drugog festivala Dah teatra *Umetnost i ljudska prava* u KROKODILOVOM centru, 27.02.2022. na kojoj su učestvovali Dijana Milošević iz Dah teatra, Vladimir Petronijević iz Grupe 484 i Irina Ljubić iz Fondacije Jelena Šantić. Ova publikacija je imala dobru promociju kao posledicu saradnje sa važnim organizacijama, institucijama i njihovim festivalima, te je primer dobre prakse koji se treba koristiti u narednim projektima.

SA KIM SMO SARADJIVALI:

1. ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA IZ SRBIJE I IZ BOSNE I HERCEGOVINE
2. SREDNJOŠKOLKE/SREDNJOŠKOLCI I NASTAVNICI

² Zoom intervju 18.05.2022, BeFem Talks podkast 29.12.2021.

3. GRAĐANI I GRAĐANKE
4. UMETNICE, UMETNICI I KULTURNI RADNICI
5. MEDIJI
6. AKADEMSKA ZAJEDNICA

REALIZOVANI PROJEKTI U 2022:

1. TVOJE MESTO U SRBIJI, USAID
2. LOKALNI POZIV EU: VLADAVINA PRAVA I KULTURNA RAZNOLIKOST NA LOKALNOM NIVOU ZA SOCIJALNU KOHEZIJU I ODRŽIV RAZVOJ LOKALNIH ZAJEDNICA, EU DELEGACIJA U REPUBLICI SRBIJI
3. RURAL U REKONSTRUKCIJI – MLADI U AKCIJI, GIZ
4. **BUDI PRIJATELJ PRIRODI: JAVNO ZASTUPANJE POLITIKA ZASNOVANIH NA PRIRODI I DOKAZIMA – ZA LJUDE I PRIRODU SRBIJE, EU DELEGACIJA U REPUBLICI SRBIJI**
5. ILUSTROVANA PARTICIPATIVNA DEMOKRATIJA, AMBASADA SAD
6. INTERKULTURALNIM DIJALOGOM ZA EU KULTURNA RAZNOLIKOST KAO JEDINSTVENA TURISTIČKA ATRAKCIJA: PONUDA KOMŠIJSKIH KUTAK, EU DELEGACIJA U REPUBLICI SRBIJI
7. AKTIVISTIČKO NASLEĐE-PRIČE ŽENA IZA KONFLIKTA I KRIZE NA ZAPADNOM BALKANU, BALKANSKI FOND ZA DEMOKRATIJU
8. HRABRI ISKORACI U NOVOJ NORMALNOSTI, BALKANSKI FOND ZA DEMOKRATIJU